

Tanker ved besøg på kirkegårde i Syd- og Nordeuropa

Overlærer Dagmar Carlsen-Skiødt

Hvorfor er der så mange mennesker, som ikke kan lide en kirkegård? Det kunne aldrig falde dem ind at gå ind på den. Mon det ikke er, fordi de vil skyde tanken om døden bort?

Ordet kirkegård er det officielle navn, men vi siger også dødens have, eller som Brødremenigheden i *Christiansfeld* kalder deres kirkegård: *Guds ager*. Tyskland har et smukt navn: *Friedhof*.

Af disse forskellige navne forbinder jeg personlig to navne — *Friedhof* og *Guds ager* — som de smukkeste. Fred er kirkens farvel til mennesker, og *Guds ager* er, sammenlignet med marken, hvor frøet hviler, indtil det spirer frem en forårsdag, stedet, som gemmer vort legeme til opstandelsen.

Med nogle af disse tanker går jeg på besøg på kirkegårde, såvel vore egne som i andre lande, og der er altid noget at lære både for ens eget indre liv, men også om, hvordan mennesker ærer deres døde ved på forskellig måde at anlægge kirkegårdene og holde gravene.

En eftermiddag i juni var jeg i *Firenze* og tog en bus ud til byens store kirkegård, som ligger et godt stykke uden for byens centrum oppe i et bakket terræn.

Skønt fine drivhusblomster er dyre i *Firenze*, var der mange af dem i alle blomsterboderne uden for kirkegården. Der var også masser af haveblomster, som kunne fås for små penge.

Det var en almindelig hverdageeftermiddag ved femtiden, men mange mennesker var på kirkegården. Ofte så jeg en hel familie med ret små børn på 3—4 år. Det var noget af det første, som jeg lagde mærke til. De skulle alle — store og små — ud til familiens gravsted. Der var intet af det, som jeg så tit har mødt herhjemme: børn skal da ikke med ud på kirkegården — endsige med til en begravelse.

Når man på *Firenzes* kirkegård kommer ind ad hovedindgangen, er der straks en lang, bred og brolagt gade. Den virkede noget deprimerende på mig; men da jeg kom længere ind og så de pragtfulde

cypresalleer, som gik ud fra gaden og delte kirkegården op i forskellige dele, forstod jeg gadens betydning.

Ved denne hovedgade lå det ene flotte marmormonument efter det andet. Man kender dem fra andre store italienske kirkegårde. På mig virker de prangende, men mine tanker forbandt dog det, at her har der været mennesker, som tit uden i virkeligheden at have råd dertil, havde ofret noget dyrt på familiegravstedet ved at rejse disse fine monumenter — de ærede slægten derigennem.

Så gik jeg ned ad en cypresallé. Hvor taler disse slanke cypresser dog til en! De sagde til mig: „Løft dit blik til himlen, du menneske, som nu går i min skygge, og gør som jeg — stræb mod lyset.“ Og netop i det samme var jeg et sted, hvor en solstribе skinnede gennem to cypresser og ned på vejen lige foran mig.

Senere stod solen lavere og skinnede på et stykke af kirkegården, hvor der kun var små grave med mindre kors eller støtter, men næsten alle gravene havde en lille rose plantet foran støtten, eller der lå blomster. Det var ikke tørrede blomster eller perleblomster, som man ser på mange andre sydlandske kirkegårde.

Længe gik jeg på *Firenzes* kirkegård — ja, så længe til kapellets klokke begyndte at ringe ud. Så hastede vi ud — ud i verdens larm med busser, biler og uro — en vældig modsætning til freden på kirkegården.

Men et par linier af en sang, som digteren *Mads Nielsen* har skrevet, kom jeg til at tænke på. „Til den store dag de sover i *Guds agers* gemmested, klokken ringer fred derover — kirken kalder: Kom med fred.“

Derude på kirkegården var fred — men i verden — hvordan der?

En månedstid senere var jeg igen på rejse og denne gang i *Sverige*. Besøget gjaldt *Värmlands* smukke kirkegård i byen *Karlskoga*.

Mage til kirkegård findes der næppe i hele Skandinavien. Den er tidligere be-

20. Marmorstøtter.
I baggrunden
cypresser.
Firenze.
Forf. foto.

skrevet i V. K. (17, s. 50—56). Den virker meget storslået. Terræn og anlæg er så nøje knyttet ind i hinanden, at det taler til en om Guds skabermagt og menneskers dygtighed til ved hjælp af stedets enestående beliggenhed at fremhæve naturens skønhed.

Igennem kirkegården, der består af skov, park, have, eng, mose, hede og marker med græs, løber der en å, og ved dens bredder vokser skønne vandplanter. Åen løber også igennem en lille sø, som er fyldt med åkander, røde, gule og hvide.

Profeten *Esajas* siger: „I skal øse vand med glæde af frelsens kilde.“ Den dag stod jeg og „øste vand“ med glæde og taknemlighed over Guds forunderlige rige natur. Dette syn med solskin hen over kirkegården, som jeg så det den dag, kunne jeg ønske, at mange mennesker måtte opleve.

Gravene lå forskellige steder i det store terræn. Et sted var det en skovkirkegård, et andet, hvor gravene lå inde i en park med mange hvilesteder og bænke. Denne del af kirkegården lå ret højt med en dejlig udsigt ned til åen og op mod et kapel, der er bygget som en rundkirke.

En afdeling af gravene var på en stor græsplæne, og hver grav var beplantet med mægtig store knoldbegonier.

Aldrig har jeg set disse blomster med så skønne farver.

Monumenter var der meget lidt af — små kors, mindre støtter og mange liggende plader, intet prangende monument brød skønhedsindtrykket. Her var intet mørkt, tungt og trist; kærlige hænder passede blomsterne på gravene, alt i hele det store anlæg åndede hvile og fred.

Denne kirkegårds udseende er helt anderledes end Firences, og atter kom jeg til at tænke på et digt, denne gang en af *Jacob Knudsens* salmer, hvor to linier i det sidste vers lyder sådan: „Se, da stiger solen af hav på ny, alle dødens skygger for evig fly.“

To kirkegårde, en i Sydeuropa, den anden i Nordeuropa, vidt forskellige; men i mine tanker er en kirkegård en have, hvor kærlige hænder har lagt de døde, og her hviler de indtil opstandelsen, hvor vi igen får lov at mødes med vore kære.

21. Grave med
liggesten og store
begonier.
Östra Karlskoga.
Forf. foto.

22. Å og kapel.
Östra Karlskoga.
Forf. foto.

23. Grave med
oprettede
gravmæler i græs.
Östra Karlskoga.

